

mundsdóttir, skulu vera sýkn af kröfum ákærvaldsins í máli þessu.

Kostnaður sakarinnar greiðist úr ríkissjóði, þar með talin málsvarnarlaun skipaðs verjanda hinna ákærðu, Guðmundar Ásmundssonar hæstaréttarlögmanns, kr. 6.000.00.

Föstudaginn 7. maí 1965.

Nr. 129/1964. **Guttormur Sigurbjörnsson**

(Benedikt Sigurjónsson hrl.)

gegn

Fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs

(Jónas Thoroddsen hrl.).

Dó m e n d u r:

hæstaréttardómararnir Þórður Eyjólfsson, Gizur Bergsteinsson, Jónatan Hallvarðsson og Legi Einarsson og prófessor Magnús Þ. Torfason.

Krafa ríkisstarfsmanns, er staða hans samkvæmt tímabundnu skipunarbréfi hafði verið lögð niður, um frekari bætur en sex mánaða laun eigi tekin til greina, sbr. 4. og 14. gr. laga nr. 38/1954.

Dómur Hæstaréttar.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 19. ágúst 1964, að fengnu áfrýjunarleyfi 11. s. m. Krefst hann þess, að stefnda verði dæmt að greiða honum kr. 156.717.00 ásamt 7% ársvöxtum frá 1. apríl 1963 til greiðsludags og málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar úr hendi áfrýjanda fyrir Hæstarétti.

Ákvæði 1. málsg. 14. gr. laga nr. 38/1954, sbr. 6. og 7. tölulið 4. gr. sömu laga, taka, svo sem segir í hinum áfrýjaða dómi, m. a. til þess, er lögð er niður staða, sem opinber starfsmaður hefur verið skipaður til að gegna um til-

tekinn tíma, þ. e. með tímabundnu skipunarbréfi, eins og orðað er í 6. tölulið 4. gr. laga nr. 38/1954. Staða áfrýjanda var lögð niður með lögum nr. 70/1962, og þar sem hann hefur fengið greidd laun í 6 mánuði, frá því að hann lét af starfi af þeim sökum, eins og fyrir er mælt í 1. málsg. 14. gr. umræddra laga, þá á hann ekki rétt til frekari bóta úr ríkissjóði vegna lausnar úr starfi. Samkvæmt því er rétt að staðfesta niðurstöðu hins áfrýjaða dóms.

Eftir atvikum telst rétt, að málskostnaður fyrir Hæstarétti falli niður.

Dómsorð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður.

Málskostnaður fyrir Hæstarétti fellur niður.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 14. apríl 1964.

Mál þetta, sem tekið var til dóms 8. þ. m., hefur Guttormur Sigurbjörnsson, fyrrverandi skattstjóri í Kópavogi, höfðað fyrir bæjarþinginu með stefnu, birtri 13. maí 1963, gegn fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs til greiðslu skaðabóta, að fjárhæð kr. 156.717.00, með 7% ársvöxtum frá 1. apríl 1963 til greiðsludags og málskostnaðar að mati dómarans.

Málavextir eru þessir:

Hinn 8. apríl 1958 var stefnandi settur skattstjóri í Kópavogi. Áður hafði hann verið skattstjóri á Ísafirði um þriggja ára skeið. Hinn 4. desember 1958 skipaði fjármálaráðherra stefnanda skattstjóra í Kópavogskaupstað til næstu 6 ára frá 1. desember 1958 að telja, eða til 30. nóvember 1964. Byggðist ráðning þessi á ákvæðum 2. málsgreinar 24. gr. sbr. 3. málsg. 28. gr. laga nr. 46/1954 um tekjuskatt og eignarskatt, en samkvæmt nefndum lagagreinum var fjármálaráðherra heimilt að skipa skattstjóra í kaupstöðum utan Reykjavíkur til 6 ára. Tók stefnandi laun samkvæmt 6. flokki launalaganna samkvæmt 11. gr., V, 1, laga nr. 92/1955.

Með lögum nr. 70/1962 um tekjuskatt og eignarskatt var gerð breyting á skipan skattstjóraembætta hér á landi. Samkvæmt 28. gr. þessara laga skal landinu skipt í níu skattumdæmi, og skal eitt þeirra, Reykjanesumdæmi, ná yfir Gullbringu- og

Kjósarsýslu, Kópavogskaupstað, Hafnarfjarðarkaupstað, Keflavíkurkaupstað og Keflavíkurflugvöll. Samkvæmt 29. gr. laganna skipar fjármálaráðherra skattstjóra í hverju skattumdæmi, og má engan skipa skattstjóra, nema hann fullnægi tilteknum skilyrðum, m. a. að hann hafi lokið prófi í lögfræði, hagfræði eða viðskiptafræði, sé löggiltur endurskoðandi eða hafi aflað sér sérmenntunar á skattalöggjöf og framkvæmd hennar. Víkja má þó frá þessu skilyrði, ef maður hefur áður gegnt skattstjóra-starfi. Með lögunum voru skattstjóraembætti hinna einstöku kaupstaða þannig niður lögð. Þar á meðal var skattstjóraembættið í Kópavogi. Hin nýju skattstjóraembætti voru auglýst til umsóknar, og var umsóknarfrestur til 7. ágúst 1962. Stefnandi sótti um skattstjóraembættið í Reykjanesumdæmi. Hinn 29. september 1962 var annar maður skipaður skattstjóri í Reykjanesumdæmi frá 1. október 1962 að telja. Var lagt fyrir stefnanda að afhenda manni þessum embætti það, er hann hafði haft á hendi, og gerði stefnandi það. Ekki barst stefnanda þó neitt skriflegt þá frá stefnda varðandi mál þetta. Stefnandi hafði hins vegar uppi mótmæli gegn þessari málsmeðferð. Hinn 26. nóvember 1962 ritaði ríkisskattstjóri að fyrirlagi stefnda stefnanda bréf og bauð honum fulltrúastöðu við embætti ríkisskattstjóra, er launuð yrði samkvæmt 6. flokki launalaga, þ. e. sömu laun og stefnandi hafði haft sem skattstjóri. Boði þessu hafnaði stefnandi. Hinn 19. desember 1962 tilkynnti stefndi stefnanda, að honum myndu greidd laun í 6 mánuði frá 1. október 1962 að telja, eða til 31. marz 1963. Tók stefnandi við launum þessum í desember 1962. Stefnandi ritaði stefnda jafnframt bréf, dags. 5. febrúar 1963, þar sem hann taldi sig eiga rétt til launa allan ráðningartíma sinn. Stefndi úrskurðaði, að lögin um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins giltu um lausn stefnanda úr starfinu, og var kröfu stefnanda um frekari laun hafnað. Höfðaði stefnandi þá mál þetta.

Kröfur sínar í málinu byggir stefnandi á því, að hann hafi verið ráðinn skattstjóri í Kópavogi til 30. nóvember 1964. Ráðningartími hans hafi verið ákveðinn, og hinn 30. nóvember 1964 hafi hann átt að hætta störfum, og hafi þá engin uppsögn eða lausn frá embætti átt að koma til. Þetta ráðningarfyrirkomulag sé sérstakt og sjaldgæft. Af þessum ástæðum skipti ákvæði 14. gr. laga nr. 38/1954 hér ekki máli. Þar sé einmitt við það miðað, að hinn opinberi starfsmaður sé ráðinn til óákveðins tíma og megi að jafnaði treysta því, ef hann ekki brýtur

af sér í starfi, að hann haldi starfi sínu, meðan heilsa hans og aldur leyfir. Telur stefnandi, að stefndi virðist einnig hafa verið á þeirri skoðun, er hann veitti skattstjóraembættið í Reykjanesumdæmi, þar sem hann tók ekki tillit til ákvæða 3. mgr. 14. gr. laga nr. 38/1954 við veitingu þess embættis. Stefnandi kveðst ekki fá séð, að hér skipti máli tilboð ríkisskattstjóra um fulltrúastöðu til handa stefnanda. Þar hafi verið um allt öðruvísi stöðu að ræða, lægri stöðu, og auk þess vafasamt, að hægt væri að bjóða laun samkvæmt 6. flokki launalaganna með hliðsjón af þágildandi launalögum. Við hinn munnlega málflutning var því haldið fram af hálfu stefnanda, að lögin nr. 38/1954 ættu alls ekki við um stefnanda í ágreiningsefni þessu. Þegar allt þetta sé virt, telur stefnandi ekki vafa á, að stefnda beri að greiða honum bætur vegna framferðis síns.

Stefnandi hefur látið tryggingafræðing reikna út verðmæti launa sinna til 30. nóvember 1964. Í útreikningsskýrslu tryggingafræðingsins, dags. 9. apríl 1963, segir m a.:

„Árslaun samkvæmt 6. flokki launalaga nema nú kr. 99.156.80. Miðað við 7% vexti p.a. (þ. e. greidda eftir á einu sinni á ári), reiknast mér verðmæti þeirra launa, greiddra mánaðarlega fyrirfram í fyrsta sinn 1. apríl 1963 og í síðasta sinn 1. nóvember 1964, nema hinn 1. apríl 1963:

Kr. 156.717.00.“

Kemur sú fjárhæð heim við stefnukröfuna.

Stefndi hefur mótmælt öllum kröfum stefnanda með eftirtöldum rökum:

1. Með lögum nr. 70/1962 hafi verið lögð niður 3 skattstjóraembætti, þ. e. í Kópavogi, Hafnarfirði og Keflavík, og í staðinn komið eitt embætti, þ. e. skattstjóraembættið í Reykjanesumdæmi. Ekki verði séð, að stefnandi hafi frekar átt heimtingu á hinu nýja embætti en hinir skattstjórnarnir, nema síður væri, t. d. hvað skattstjóranum í Hafnarfirði viðkemur, þar eð hann sé lögfræðingur og hafði þar að auki hærri embættisaldur hjá ríkinu en stefnandi, sem sé ekki lögfræðingur.

2. Stefnanda hafi af ríkisskattstjóra samkvæmt fyrirmælum Fjármálaráðuneytisins verið boðin fulltrúastaða hjá ríkisskattstjóra með sömu launum og hann hafði í sinni fyrri stöðu. Því hafi stefnandi neitað, og eftir túlkun umboðsmanns hans aðallega vegna þess að það væri virðingarminna embætti. Ekki verði fallizt á það með stefnanda, að nefnd fulltrúastaða sé virðingar-

minni staða en skattstjóraembættið í Kópavogi. Aðrir hliðstæðir embættismenn, eins og t. d. skattstjórinn í Hafnarfirði, hafi tekið slíku tilboði og það meira að segja virðingarminna embætti, þar eð honum hafi verið boðin fulltrúastaða hjá skattstjóranum í Reykjanesumdæmi.

3. Eftir að stefnandi neitaði tilboðinu um fulltrúastöðuna, hafi honum verið greidd laun í 6 mánuði í samræmi við 14. gr. laga nr. 38/1954, en ákvæði þeirra laga taki til ágreinings-efnis málsins.

4. Stefnandi hafi ekki skaðast fjárhagslega, þar eð hann hafi tekið við embætti sem bæjarritari í Kópavogskaupstað með miklu hærri launum en hann hafði hjá ríkinu.

5. Samkvæmt 61. gr. stjórnskipunarлага Íslands sé heimilt að flytja æðstu embættismenn ríkisins milli embætta, þegar dómaskipun sé breytt, ef þeir missa ekki neins í launum sínum. Þetta ákvæði hafi verið notað per analogiam við aðra háttsetta embættismenn, eins og t. d. með sendiherra. Hljóti því að hafa verið heimilt að breyta starfsháttum skattstjóra til batnaðar án þess að eiga skaðabótakröfur yfirvofandi, þegar þar að auki, eins og í þessu máli, hlutaðeiganda eru boðin sömu launakjör og hann hafði áður og auk þess þau hlunnindi, sem því fylgir að vera fastráðinn opinber starfsmaður, en áður hafi stefnandi aðeins verið ráðinn til viss tíma.

Í 1. grein laga nr. 38/1954 um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins segir, að lögin taki til hvers manns, sem sé skipaður, settur eða ráðinn í þjónustu ríkisins með föstum launum, meðan hann gegnir starfanum, enda verði starf hans talið aðalstarf. Ákvæði í lögum, sem öðruvísi mæla um einstaka flokka starfsmanna, skulu þó haldast.

Stefnandi var skipaður skattstjóri í Kópavogi samkvæmt heimild í lögum nr. 46/1954 um tekjuskatt og eignarskatt. Í þeim lögum eru engin ákvæði um lausn skattstjóra úr starfi.

Í 4. gr., 6. tl., laga nr. 38/1954 er gert ráð fyrir, að lögin taki til starfsmanna, sem skipaðir séu samkvæmt tímabundnu skipunarbréfi. Í 1. mgr. 14. gr. laganna segir: „Nú er staða lögð niður, og skal þá starfsmaður jafnan fá föst laun, er starfanum fylgdu, greidd í 6 mánuði, frá því að hann lét af starfi, ef hann hefur verið í þjónustu ríkisins skemur en 15 ár, enda hafi hann þá ekki hafnað sambærilegri stöðu á vegum ríkisins.“

Eigi verður séð, að síðastgreint lagaákvæði sé takmarkað við

þá ríkisstarfsmenn, sem skipaðir eru til óákveðins tíma, eins og stefnandi virðist halda fram. Verður því að fallast á það með stefnda, að lagaákvæði þetta taki til lausnar stefnanda úr starfinu, enda þótt hann hafi haft tímabundið skipunarbréf. Ella mundi stefnandi njóta betri kjara að þessu leyti en þeir, sem hefðu skipun um óákveðinn tíma.

Stefnanda bar því að fá greiddar bætur, sem svöruðu 6 mánaða launum, ef hann hafnaði ekki sambærilegri stöðu á vegum ríkisins. Stefnandi hafnaði því tilboði stefnda að taka við stöðu fulltrúa ríkisskattstjóra, en stefndi greiddi stefnanda bæturnar engu að síður. Þykir því ekki skipta máli að meta, hvort staða fulltrúa ríkisskattstjóra var sambærileg stöðu stefnanda.

Laun stefnanda sem skattstjóra í Kópavogi námu kr. 8.263.00 á mánuði samkvæmt VI. flokki þágildandi launalaga. Með lögum nr. 55/1962 um kjarasamninga opinberra starfsmanna, sem tóku gildi 1. júlí 1963, var launaflokkum fjölgað. Meiri hluti þeirra, sem tóku laun samkvæmt VI. launaflokki, fengu þá greidd laun samkvæmt 21. flokki hinna nýju launasamninga, kr. 11.050.00 í byrjunarlaun, sem með hækkuðum starfsaldri ná kr. 13.690.00 eftir 10 ár.

Skattstjórar utan Reykjavíkur taka þó nú laun samkvæmt 24. flokki, eða kr. 14.440.00 í byrjunarlaun, kr. 15.240.00 eftir 3 ár og kr. 16.070.00 eftir 10 ára þjónustu.

Lögmaður stefnanda upplýsti við hinn munnlega málflutning, að stefnandi væri ráðinn bæjarritari í Kópavogi frá 1. nóvember 1962 til 1. nóvember 1965 með kr. 16.000.00 í kaup á mánuði frá 1. júlí 1963 að telja. Á tímabilinu 1. nóvember 1962 til 30. júní 1963 hafi mánaðarkaup stefnanda hins vegar numið kr. 10.607.00. Er því ljóst, að laun stefnanda hafa hækkað nokkuð, eftir að hann varð bæjarritari í Kópavogi. Við það bætast svo skaðabætur þær, sem stefnandi fékk greiddar úr ríkissjóði. Virðist stefnandi samkvæmt þessu ekki hafa beðið fjárhagstjón af því, að staða hans var lögð niður.

Með skírskotun til þess, sem nú hefur verið rakið, þykja kröfur stefnanda ekki eiga við rök að styðjast, og ber því að sýkna stefnda.

Það athugast, að stefnandi hefur ekki byggt kröfur sínar á 3. mgr. 14. gr. laga nr. 38/1954, og kemur hún því ekki til álita í máli þessu.

Rétt þykir, að málskostnaður falli niður.

Bjarni K. Bjarnason borgardómari kvað upp dóm þenna.

Dómsorð:

Stefndi, fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs, skal vera sýkn af kröfum stefnanda, Guttorms Sigurbjörnssonar, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.

Miðvikudaginn 12. maí 1965.

Nr. 128/1964. **Jósafat Arngrímsson** (Áki Jakobsson hrl.)
 gegn
Guðjóni Steingrímssyni (sjálfur).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómara Hæstaréttar.

Ómerking og heimvísun.
 Leiðbeiningarskylda héraðsdómara.

Dómur Hæstaréttar.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 13. ágúst 1964. Hann krefst þess aðallega, að hinn áfrýjaði dómur verði ómerktur og málinu vísað heim í hérað „til frekari gagnaöflunar og dómsálagningar af nýju“. Til vara krefst hann sýknu af öllum kröfum stefnda gegn greiðslu vaxta, afsagnarkostnaðar og innheimtulauna, samtals að fjárhæð kr. 4315.64, og lækkunar málskostnaðar í héraði. Þá krefst hann og málskostnaðar fyrir Hæstarétti úr hendi stefnda.

Stefndi krefst staðfestingar héraðsdóms, þó þannig, að hann fellur frá staðfestingu veðréttar í bifreiðinni G 1237 og lækkar fjárkröfu sína í kr. 12.873.64 með 9% ársvöxtum af kr. 34.873.64 frá 20. marz 1964 til 18. september s. á., 9% ársvöxtum af kr. 12.873.64 frá þeim degi til 1. janúar 1965 og með 8% ársvöxtum frá þeim degi til greiðsludags. Svo krefst hann og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Við þingfestingu málsins í héraði hinn 21. maí 1964 var af hálfu stefnanda, þ. e. stefnda hér fyrir dómi, lögð fram stefna, svonefnd greinargerð, víxill, og dómsgerðir um löghald, sem hafði verið lagt á eignir stefnda, þ. e. áfrýj-